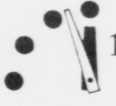
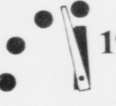
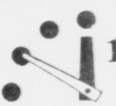
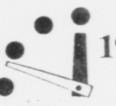
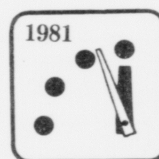

 1947 Klokkan er fyrstu ferð á forsiðuni á Bulletin, sum eitt tekin um hvussu nær kjarnorku-dómadagurin er.	 1949 Sovjet sprengir sína fyrstu kjarnorkubumbu.	 1953 USA og Sovjet framleiða brintbumbuna.	 1960 Linni sæst í Kalda Krignum.	 1963 Sáttmálin sum bannar royndarspreiðingum í atmosferuni verður undirskrivaður av USA og Sovjet.
--	--	--	---	--

Vápnadubbingin og klokkan

 1968 5 lond eru nú kjarnorkutjóðir: Frakland, Kína, Bretland, USA og Sovjet.	 1969 Ikki-spjaðing-avavtalan verður staðfest.	 1972 SALT-I samráðingarnar.	 1974 Eingi framstig í SALT-samráðingunum. India er eisini kjarnorkutjóð.	 1980 Bæði í eystur- og vesturheiminum vindur kjarnorkukappdubbingin uppá seg.
--	---	---	--	--

«Bulletin» er eitt av kendastu amerikansku tíðarritunum, sum skrivur um kjarnorkuvápnadubbingina.

Á forsiðuni á hvørjari útgávu av tíðarritinum er ein tekening av eini klokku hvørs pinnar vísa nakrar minuttir í miðnátt. Við hesum tekni vil Bulletin minna okkum á, at kjarnorkuhóttanin er ikki so fjar, og at mannaættin viðhvørt spælir við eldin, og ferir hóttanina nærri.

Klokkan var fyrstu ferð at siggja í 1947. Tá var hon sett at vera 7 min. í miðnátt. Tá Sovjett í 1949 læt sína fyrstu kjarnorkubumbu breista, var klokkan flutt fram til 3 min. í Tá USA og Sovjet síðani framleiddu teirra brintbumbur, flutti Bulletin í 1953 klokkan fram til 2 min. í. Tá linnin millum stórveldini byrjaði at merkjast, var klokkan flutt aftur til 7 min. í. Hetta var í 1960. Aftaná at stórveldini høvdu undirskrivað sáttmálan, sum bannaði royndarspreiðingum í atmosferuni, varð klokkan flutt heilt aftur á 12 min. í. Men tá Frakland og Kína gjørdust kjarnorkuvápnatjóðir, varð klokkan í 1968 aftur flutt fram á 7 min. í miðnátt.

Staðfestingin av ikki — spjaðingar avtaluni gav nýggjar vónir, og klokkan

var flutt aftur á 10 min. í. Aftaná SALT-I samráðingarnar varð klokkan í 1972 við góðum vónum flutt heilt aftur á 12 min. í. Men síðani hevur alt gingið sína skeivu gongd. Indiska spreigingin av einum kjarnorkueksplosivi og naggotódnin uttan um SALT-samráðingarnar forði klokkan fram á 9 min. í í 1974. Og í samband við, at vápnadubbingin vant upp á seg bæði eystan og vestanfyri, var klokkan flutt 2 min. fram og í januar 1981 varð klokkan flutt fram til 4 min. í miðnátt.

Tað er skiligt, at tað júst eru granskarar í USA og Sovjet, sum eru teir fyrstu at ávara imóti tí vaksandi vápnadubbingini, og sum gera sitt til at teirra ráðharrar av nýggjum taka upp álvarsligar samráðingar um vápnafstírlit. Serstakliga eru tað tær amerikonsku røddirnar, sum hava týðning í vesturheiminum, tí vit kenna fólkini sum tala, og vit vita, at tey siga sína hugsan óheft í einum tíðarriti sum Bulletin.

Men átti teirra fylgiskari ikki at verið stórri? Á okkara leiðum eru granskarar alt ov sjáldan við í tjaki um vápnadubbing, meira sjáldan nú, enn t.d. í 50- og 60-ti árunum, tá nógvir granskarar komu við ávaringum. Eru

tað niðurskurðir og figgjartrúppulleikar, ið taka alla orkuna? Ella er tøgning eitt tekin um eina kenslu av maktarloysi og resignation? Nakrir eru uttan iva bangnir fyri at verða settir í samband við friðarrørslur. Aðrir eru kanska bangnir fyri at verða skýrdir fyri anti-amerikanska sovjetpropaganda.

Slikar kenslur og slíkt umhugsni er skiligt — men tøgning er eisini tala. Ein nærum fullsamt tøgning millum granskarar um vápnadubbing kann eisini

misskiljast, sum tigandi samtykking, um at kjarnorkuvápn í vaksandi mongdum er ein veruleiki, ið ikki slepst uttanum. Ella tøgning verður tolkað sum líkasæla.

Granskarar í smáum tjóðum uttan hervald, hava hvørki stórri ella minni ábyrgd fyri kjarnorkumenningini enn onnur menniskju hava. Men náttúru-granskarar — í hvussu so er nakrir teirra — hava betri møguleikar fyri at meta um tær materiellu og heilsuligu

fylgjurnar av einum kjarnorkustriði. Og eitt mótmæli frá granskarum móti øktari vápnadubbing hevur ávirkan bæði millum politikkarar og fólk sum heild.

Vit skulu ikki vænta at fáa eina samda áheitan frá granskarum um so flekt mál, sum kjarnorkuvápnadubbingina, hernaðarligu javnvágina millum stórveldini o.s.fr. Óivað er tað órealistiskt at krevja at øll kjarnorkuvápn skulu takast av í stundini. Í fyrstu syftu mugu vit góðtaka eitt minstamat av kjarnorkuvápninum innan stórveldini, sum eina fortreyt fyri ein heim uttan heimsstrið. Men gongdin í kjarnorkudubbingini fer langt út um hetta minsta mark. Kjarnorkuvápn eru vorðin finnur í einum talvi um vald og virðing, har ráðharrarnir sýnast at hava mist fatanina av, hvørjar tær meginarnar eru, sum verða sleptar leysar í einum kjarnorkustriði. At tosa um hernaðarliga javnvág er hópisleyst, tá javnvágin bert setur spurnartekin við, um heimurin skal oyðast 20 ella 25 ferðir við teimum verandi kjarnorkuvápnunum. Tosað verður um eitt «avmarkað» kjarnorkustrið, sum kann «vinnast». Tað er imóti hesi strategi, tað eigur at verða mótmælt.

Ráðharrarnir eiga at verða noyðdir til samráðingarbord við í endamáli at avmarka og síðani skera niður á kjarnorkugoymslurnar.

Tibetur vísa fyrrverandi kjarnorkumótmæli eina veruliga vón, tí tey hava vist, at umfatandi altjóða mótmæli kunnu geva úrslit. Vit heima á klettunum kunnu ikki bert lata eyguni aftur í vón um, at onnur vilja bjarga heiminum fyri okkum. Um vit yvirhøvur seta nakað samband við at tosa um eina menniskjaliga tilveru fyri eftirkomarar okkara, mugu vit siggja til, at okkara rødd verður hoyrd í mótmælinum móti kjarnorkuvápnadubbingini. Okkara felag mál má vera, at mannaættin sleppur undan at liva í støðugari røðslu fyri fullkomnari oyðing.

Í apríl 1980 skrivaði Victor Weisskopf í Bulletin, at eitt kjarnorkustrið er sigursfrøin hjá teimum sinnissjúku yvir eina civilisation, sum sigur seg vera skilgøða/vituga. Eitt ár seinri í juni 1981 skrivar Wolfgang Panofskij í sama tíðarriti, at tann núverandi leiðin gongur imóti tí ræðuligu vanlukkuni.

Leiðin má og kann broytast. (Úr Naturens Verden, nr. 1 1982)

